

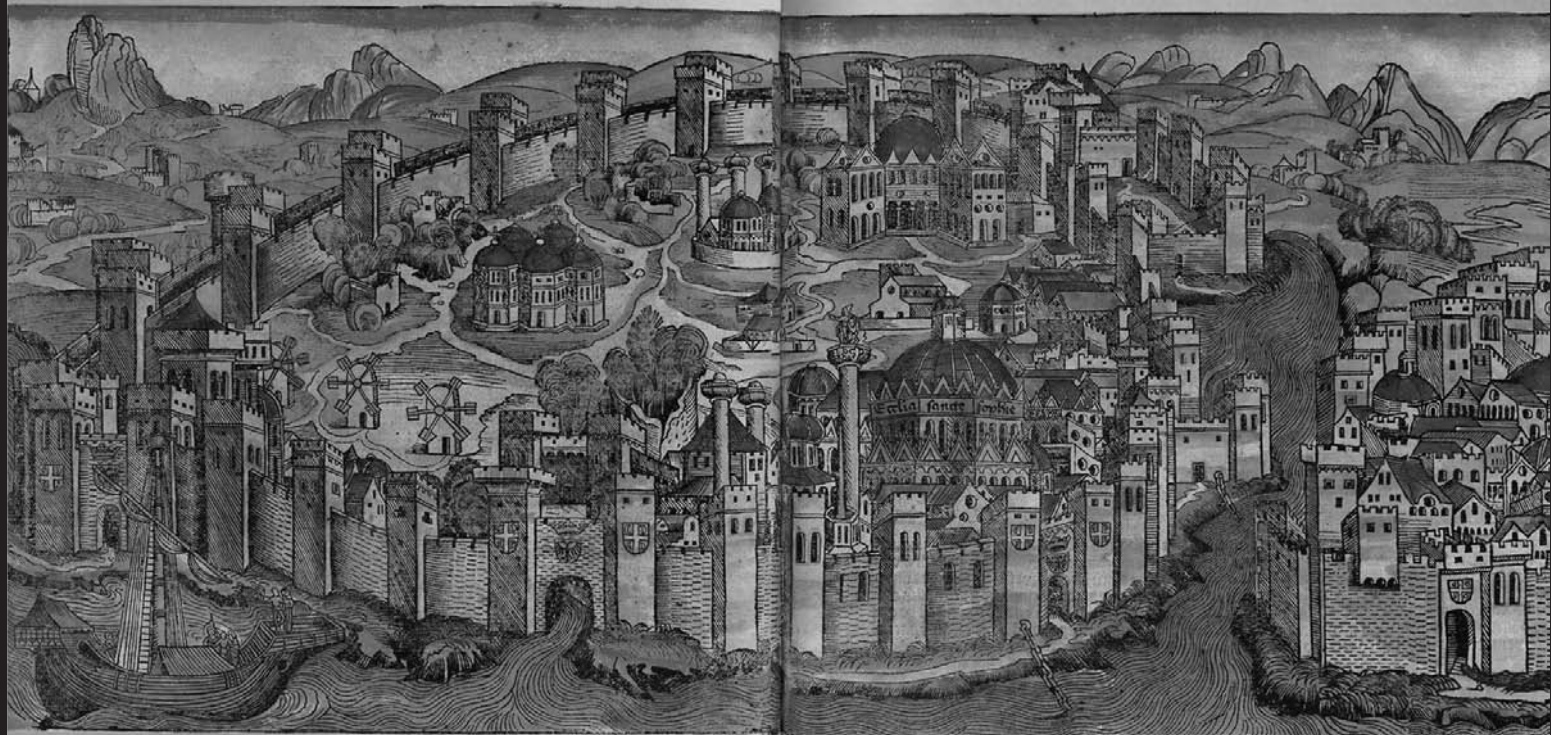


# Constantinopel 1453

## Multiperspectiviteit bij geschiedenis

Lesbrief





# Constantinopel 1453

## Multiperspectiviteit bij geschiedenis

Lesbrief



# Colofon

© Platform Taalgericht Vakonderwijs,  
Stichting leerplanontwikkeling (SLO), Enschede, 2009

Alle rechten voorbehouden. Mits de bron wordt vermeld is het toegestaan om zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren dan wel op andere wijze te verveelvoudigen.

## Auteurs

Timur Erogluer (Instituut Archimedes, Hogeschool Utrecht),  
Maaïke Hajer (Lectoraat Lesgeven in de meertalige klas,  
Hogeschool Utrecht), Carla van Boxtel (ILO, Universiteit van  
Amsterdam), Lucia Fiori (CPS, Amersfoort)

## In opdracht

Ministerie van OCW

**Vormgeving:** Mooi Bedacht, Almelo

**Illustraties:** Ineke Koene, Enschede

**Productie:** Axis, Enschede

**Druk:** Netzodruk, Enschede

Bij het verkrijgen van toestemming, het achterhalen en voldoen van de rechten op teksten, illustraties, enz. is de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht. Mochten er desondanks personen of instanties zijn die rechten menen te kunnen doen gelden op tekstgedeeltes, illustraties, enz. van een module, dan worden zij verzocht zich in verbinding te stellen met SLO.

## In samenwerking met:

- APS, Utrecht
- Hogeschool Utrecht
- SLO, Enschede
- Domein Onderwijs en Opvoeding, Hogeschool van Amsterdam
- Nova College, Amsterdam

## Besteladres

SLO, Stichting Leerplanontwikkeling, Afdeling Verkoop  
Postbus 2041, 7500 CA Enschede, Telefoon (053) 4840 305  
Internet: [www.slo.nl](http://www.slo.nl) / [www.taalgerichtvakonderwijs.nl](http://www.taalgerichtvakonderwijs.nl)  
E-mail: [verkoop@slo.nl](mailto:verkoop@slo.nl)  
AN 5.3792.237

[www.taalgerichtvakonderwijs.nl](http://www.taalgerichtvakonderwijs.nl)

# Inhoud

## Hoofdstuk 1

|                                        |   |
|----------------------------------------|---|
| Eén gebeurtenis, verschillen in uitleg | 4 |
| • Multiperspectiviteit                 | 4 |
| • De geschiedenis van een stad         | 4 |

## Hoofdstuk 2

|                                                                                          |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Schrijven van bronnen                                                                    | 9  |
| • Brief van een Grieks-orthodox geestelijke die gevlucht is uit de stad                  | 10 |
| • Brief van een Venetiaanse handelaar over de val van Constantinopel                     | 12 |
| • Brief van een Byzantijnse soldaat die tijdens de strijd sneuvelde                      | 13 |
| • Brief van een islamitische geleerde over de inname van Constantinopel                  | 15 |
| • Brief van Mehmet II de Veroveraar waarin hij zijn overwinning kenbaar maakt            | 16 |
| • Brief van een Ottomaanse soldaat                                                       | 17 |
| • Een historicus beschrijft het verloop en de betekenis van de inname van Constantinopel | 18 |

## Hoofdstuk 3

|                                                              |    |
|--------------------------------------------------------------|----|
| Eindproduct:<br>Het verhaal van de inname van Constantinopel | 19 |
|--------------------------------------------------------------|----|

## Hoofdstuk 3

|            |    |
|------------|----|
| Afsluiting | 20 |
|------------|----|

# Eén gebeurtenis, verschillen in uitleg

## Multiperspectiviteit

### Opdracht 1



Bekijk deze foto van een woonhuis in de verkoop.

- Beschrijf het woonhuis als makelaar in maximaal tien zinnen.
- Beschrijf het woonhuis vanuit het perspectief van iemand die in een flatje in een drukke wijk woont of vanuit het perspectief van iemand die nu in een grote vrijstaande villa woont. Gebruik maximaal tien zinnen.
- Wissel de verschillende beschrijvingen in de klas uit. Bespreek de verschillen en de oorzaak van de verschillen.

### Inleiding

Je kunt op verschillende manieren naar een woonhuis kijken. Dat wat jij ziet is een onderdeel van de werkelijkheid. Maar dit is wel jouw werkelijkheid. Een ander kijkt namelijk vanuit een ander perspectief en zal wat hij of zij ziet met andere woorden beschrijven. Dit is de werkelijkheid van de ander.

Dit geldt ook voor de manier waarop mensen in het verleden en heden naar historische gebeurtenissen kijken. Een ieder beschouwt het verleden vanuit de eigen achtergrond, geeft er een andere uitleg aan en gebruikt er andere taal voor. In deze lessen onderzoek je de inname van Constantinopel door de Turken. Constantinopel was de hoofdstad van het Romeinse rijk en werd in 1453 veroverd door de Turken. De vraag waar je met de klas een antwoord op zult zoeken zal zijn:

'Op welke verschillende manieren kan deze gebeurtenis worden beschreven?'

Constantinopel is nu Istanbul. Je leert door de bestudering van de inname van Constantinopel dat je bij het bestuderen en schrijven van geschiedenis altijd rekening moet houden met multiperspectiviteit en dat perspectieven herkenbaar zijn in het taalgebruik.

## De geschiedenis van een stad

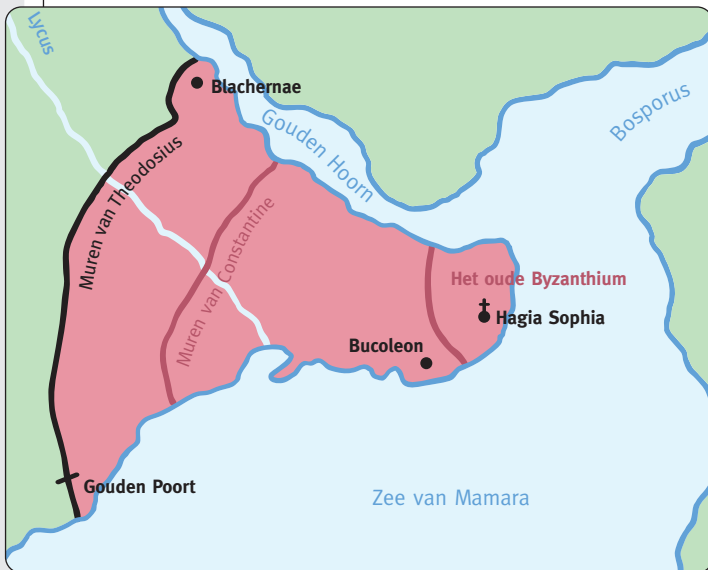
We zullen hier een korte beschrijving geven van de geschiedenis van de inname van Constantinopel door de Ottomaanse Turken.

### Opdracht 2

De inname van Constantinopel vond plaats in 1453. De gebeurtenissen en ontwikkelingen die hieronder staan zijn belangrijk in de voorgeschiedenis van deze gebeurtenis. Geef bij elke gebeurtenis of ontwikkeling in steekwoorden aan wat je al van deze gebeurtenissen weet.

- Verspreiding van het christendom in de tijd van monniken en ridders.
- Ontstaan en verspreiding van de islam in de tijd van monniken en ridders.
- Het verdwijnen van het Romeinse rijk.

## Constantinopel



Constantinopel betekent in het Grieks 'de stad van Constantijn'. Constantijn was een Romeinse Keizer (337) die in 330 n. Chr. deze stad tot de hoofdstad uitriep van het Romeinse rijk. Sindsdien werd de stad Constantinopel genoemd. In de daaropvolgende periode werd de stad opgebouwd tot een wereldstad. Constantijn gaf de christenen in het Romeinse rijk een bevoorrechte positie. Belangrijke ambten en functies kwamen in handen van christenen. Dit was een grote verandering voor de christenen. Voor die tijd werden zij namelijk onderdrukt en van tijd tot tijd vervolgd. Later heeft Keizer Theodocius het christendom uitgeroepen tot officiële staatsgodsdienst. Voor die tijd was het rijk polytheïstisch, nu werd het christelijk. Tot de inname van de Turken in 1453 bleef de stad christelijk.

Constantinopel was de hoofdstad van het Oost-Romeinse rijk. Het Romeinse rijk viel tegen het einde van de vierde eeuw uiteen in een westelijk gedeelte met Rome als hoofdstad en een oostelijk gedeelte met Constantinopel als hoofdstad. Het westelijke gedeelte wordt het West-Romeinse rijk genoemd, het oostelijke gedeelte het Oost-Romeinse rijk. Dit deel wordt ook wel Byzantium genoemd. Het West-Romeinse rijk eindigde in 476. Germanen namen hier de macht over. Het Oost-Romeinse rijk bleef nog lange tijd bestaan. Dit was een groot rijk met grondgebied in Syrië, Egypte, Noord Afrika, Klein Azië en Zuidoost Europa.

Zowel het West-Romeinse rijk als het Byzantijnse rijk waren christelijk. Maar na de val van het West-Romeinse rijk groeiden de kerken van het Byzantijnse rijk en die van Rome uit elkaar. Latijn was de belangrijkste taal in de kerk van Rome, terwijl in het Oosten Grieks de voertaal was. Er waren na de val van het West-Romeinse rijk steeds minder mensen die Grieks en Latijn spraken, zodat de communicatie moeilijker werd. De kerken gingen hun eigen weg en gebruikten andere leefregels en rituelen. Bovendien hadden de bisschoppen van Rome (de paus) en van Constantinopel ruzie over wie de hoogste positie in de christelijke kerk had. In 1054 kwam het tot een definitieve splitsing in de christelijke kerk. De kerk van het Oosten werd de oosters-orthodoxe of de Grieks-orthodoxe kerk genoemd. Die van het Westen was de rooms-katholieke kerk.



### Opdracht 3

Bekijk kaart 1 en 2. Wat valt je op als je het Byzantijnse rijk rond 1000 met de situatie rond 500 vergelijkt?

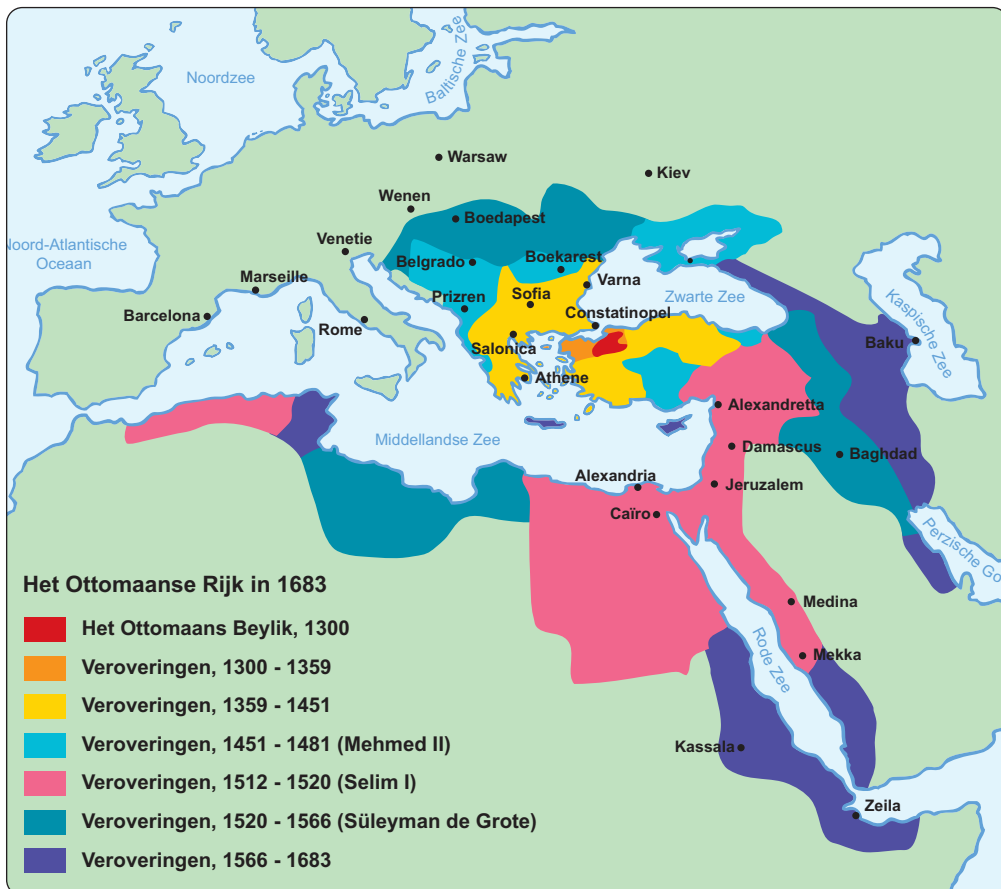


Kaart 1. Het West- en Oost-Romeinse (Byzantijnse) rijk rond het jaar 500 na Christus.



Kaart 2. Het Oost-Romeinse (Byzantijnse) rijk rond het jaar 1000 na Christus.

## De opkomst van het Ottomaanse rijk



(Byzantijnen) verloren ook dit gebied. Als je een historische kaart van 1300 zou bekijken, zal het je opvallen dat het Oost-Romeinse (Byzantijnse) rijk slechts nog uit de stad Constantinopel bestaat. Van het grote rijk was weinig meer over. Bovendien was de stad sterk verzwakt. De stad was in die tijd een knooppunt

In de lange geschiedenis tot 1453 brokkelde het Oost-Romeinse rijk steeds meer af. Eerst verloor het zijn oostelijke provincies Syrië, Palestina, Egypte en Noord Afrika aan de Arabieren. De Arabieren wisten in de zevende eeuw een groot rijk te stichten ten oosten van het Oost-Romeinse rijk. De Arabieren waren islamitisch. De Romeinen behielden nog Klein Azië.

Vanaf de elfde eeuw namen de Turken de macht over in het rijk dat de Arabieren hadden gesticht. De Turken bekeerden zich tot de islam. De Turken veroverden in de twaalfde en dertiende eeuw Klein Azië. De Romeinen

in de handel tussen Azië en Europa. Handelslieden uit Genua en Venetië kochten er specerijen, Chinees porselein en andere goederen uit het Oosten.

De Turken bouwden een nieuw rijk op. Dit was het Ottomaanse rijk. Zij wisten zich uit te breiden in Zuidoost Europa en de Balkan. Ook Klein Azië veroverden zij. Constantinopel was niets meer dan een eiland in een groot Turks rijk. Het was slechts een kwestie van tijd dat ook deze stad veroverd zou worden door de Turken.





#### Opdracht 4

Bekijk kaart 3. Constantinopel werd in 1453 door de Ottomaanse Turken ingenomen. Leg aan de hand van de situatie vlak voor die gebeurtenis uit waarom de inwoners van Constantinopel en de christelijke vorsten bezorgd waren over hun toekomst.

# Schrijven van bronnen

## Wat ga je doen?

Je gaat vanuit een bepaald perspectief de gebeurtenissen in Constantinopel in 1453 beschrijven, je inlevend in de positie van iemand die bij de gebeurtenissen betrokken was.

Verdeel binnen de klas de taken. Zorg ervoor dat elke taak in ieder geval door twee of drie leerlingen wordt uitgevoerd. Bij de eindopdracht gaan degenen die dezelfde tekst hebben geschreven namelijk samenwerken.

| Perspectief                      | Mogelijkheden                                                                                                                                                    | Wie? |
|----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Christelijk-Europees perspectief | Grieks-orthodoxe geestelijke die gevlucht is uit Constantinopel en in een brief over de gebeurtenissen vertelt.                                                  |      |
|                                  | Venetiaanse handelaar die terug in zijn stad een brief schrijft over de val van Constantinopel.                                                                  |      |
|                                  | Byzantijnse soldaat die tijdens de strijd zal sneuvelen en net voor de inname een brief aan zijn broer schrijft.                                                 |      |
| Ottomaans- Turks perspectief     | Islamitische wet(schrift)geleerde die in een brief zijn visie geeft op de gebeurtenis.                                                                           |      |
|                                  | Mehmet II de Veroveraar, de Sultan die de stad veroverde en dat opschrijft in een brief aan de heerser in Perzië om zijn overwinning kenbaar te maken.           |      |
|                                  | Soldaat uit het Ottomaanse leger die als ooggetuige in een brief aan zijn broer verslag doet van de gebeurtenissen.                                              |      |
| Perspectief van historici        | De verovering: de oorzaken, het verloop van de inname van Constantinopel en de betekenis van de inname voor de stad, christelijk Europa en de Ottomaanse Turken. |      |

## Brief van een Grieks-orthodox geestelijke die gevlucht is uit de stad

Je gaat je nu verplaatsen in de situatie van een Grieks-orthodox (christelijke) geestelijke die net voor de inname van de stad ontvluchtte.

De Grieks-orthodoxe kerk was de officiële staatskerk van Constantinopel. Deze kerk had een eigen bisschop die patriarch werd genoemd en kende eigen priesters die de geestelijken vormden.

Tegenover deze kerk, onder leiding van de Patriarch van Constantinopel, stond de kerk in Rome onder leiding van de Paus. De Paus is de bisschop van Rome en stond aan het hoofd van de katholieke (Latijnse) kerk. Beide kerken stonden tegenover elkaar en accepteerden elkaars gezag niet.

Vlak voor de inname van de stad bestond er grote angst voor de Turken. Stel dat zij de stad zouden veroveren, wat zou er dan gebeuren? Zal de kerk nog wel blijven bestaan? Wat zal er met de stad gebeuren? De angst rond deze vragen zorgde voor een verdeling in de orthodoxe kerk. Er ontwikkelde zich een groepering die samen wilden gaan met de rooms-katholieke kerk. Zij vonden dat er een eenheid gesmeed moest worden in het christendom. Terwijl een andere groep in de kerk juist niet wilde samenwerken met de katholieken. De tegenstellingen en vijandigheden waren te groot volgens hen. Zij zagen liever de Turkse tulband dan de katholieke mijter.

De brief die jij gaat schrijven is van een orthodoxe geestelijke die voor een samengaan was met de katholieke kerk. Voor deze geestelijke was het christendom heel belangrijk. Dit vormde zijn wereldbeeld. Alles zag hij vanuit het perspectief van het christendom. De Turken

hadden de Islam als godsdienst. In zijn ogen waren zij ongelovigen. Hij had angst voor de inname van de stad door de Turken. Dit zou een vernieling en verwoesting betekenen. Met de uiteindelijke inname werd zijn angst werkelijkheid. In zijn ogen was dit een rampzalige gebeurtenis die het einde van de wereld kon betekenen. Het christendom en de christelijke wereld hadden een enorme nederlaag geleden. Waar hadden de christenen dit aan te danken? Angst en verdriet en misschien ook ongelof zal het belangrijkste zijn dat uit zijn brief blijkt. Hoe kon deze stad van God zijn veroverd? Dit is de grootste ramp aller tijden! Het einde van de wereld! Het einde van het christendom!

Hij zal ook kwaad zijn geweest. Waarschijnlijk gaf hij de christenen de schuld van deze ramp. De christenen hadden zich in zijn ogen zondig gedragen. Zij hadden zich niet aan de geboden van God gehouden. Deze geestelijke zal vooral hebben gezezen op het feit dat de christenen verdeeld waren in een rooms-katholiek kamp en Grieks-orthodox kamp. Hij beschouwde deze verdeling als een grote zonde. De christenen moesten juist een eenheid vormen tegen de ongelovige Turken. Omdat ze dit niet hadden gerealiseerd had God ze gestraft en de stad uit hun handen genomen. Hij gaf de orthodoxe geestelijken die niet wilden samengaan met de rooms-katholieken de grootste schuld. Zij werden hierdoor niet gesteund door het Westen. Dat deze orthodoxen niet wilden samengaan met de Roomsen zorgde ervoor dat zij geen vuist hebben kunnen vormen tegen de Turken. Als er een eenheid zou zijn geweest was de stad misschien nog te redden. Maar helaas, de stad was ingenomen. De grootste schuld hadden zij die tegen een vereniging met de kerk in Rome waren.

### Opdracht 5a

Lees de tekst op de voorgaande bladzijde aandachtig door. Probeer je in te leven in de situatie van deze orthodoxe geestelijke uit de vijftiende eeuw.

Schrijf een brief van ongeveer 30 regels die deze Grieks-orthodoxe geestelijke zou hebben geschreven. Hij schrijft de brief aan een andere geestelijke. Schrijf de brief volgens de volgende richtlijnen:

- Verwerk in je brief ten minste acht woorden uit de woordenlijst die je van je docent hebt gekregen (kijk wel goed welke je van toepassing vindt voor het perspectief van een Grieks-orthodoxe geestelijke!).
- Open de brief.
- Begin met een beschrijving van je angst en boosheid over de gebeurtenis.
- Beschrijf de Turken.
- Beschrijf het gedrag van de christenen dat volgens de geestelijke zou hebben bijgedragen aan de rampzalige gebeurtenis.
- Sluit de brief af.



## Brief van een Venetiaanse handelaar over de val van Constantinopel

Je moet je gaan inleven in de situatie van een handelaar uit Venetië die van Constantinopel op terugreis is naar Venetië. Hij heeft te horen gekregen dat de stad is gevallen en nu in handen is van de Turken. Hij schrijft een brief aan een Venetiaanse vriend die ook handelaar is. De Venetiaanse handelaren voerden vaak handel met Constantinopel en vreesden dat dit nu zou gaan stagneren waardoor zij minder inkomens zullen vergaren. Hierdoor was er paniek onder de Venetiaanse handelaren. In zijn brief wil hij deze handelaren geruststellen.

Hij zal ongetwijfeld schrijven dat de inname een ramp is. Per slot van rekening kwam deze christelijke stad in handen van de Turkse moslims. Echter hele grote gevolgen zal het uiteindelijk niet hebben (om de mensen gerust te stellen). We moeten niet vergeten dat de christenen in Constantinopel niet tot het katholicisme behoorden. Wellicht was het een straf van God. Wij Venetianen zijn wel katholiek en blijven trouw aan de Paus.

Bovendien moest hij denken aan de handel. Voor deze handelaren was de inname van de stad door de Turkse moslims slechts gevaarlijk als dit hun handel zou aantasten. In zijn brief zal hij dan ook hebben gepleit om snel vriendschappelijke banden aan te gaan met de Sultan. Er moest snel een bondgenootschap worden gesloten zodat zij nu in de Turkse gebieden konden handelen. Op deze manier konden zij hun inkomens garanderen.

De stad was al lang sterk verzwakt en het was slechts een kwestie van tijd dat hij zou worden ingenomen. De Turken waren de sterkste partij. Als de Venetianen hun handelsbelang wilden beschermen moesten zij vriendschappelijke banden smeden met de sterkste partij. Op deze manier hoefde de inname niet als een grote ramp te worden gezien.

### Opdracht 5b

Lees bovenstaande tekst aandachtig door. Probeer je in te leven in de situatie van deze handelaar uit de vijftiende eeuw. Schrijf een toespraak van ongeveer 30 regels die deze Venetiaanse handelaar zou hebben geschreven. Schrijf de brief volgens de volgende richtlijnen:

- Verwerk in je toespraak ten minste acht woorden uit de woordenlijst die je van je docent hebt gekregen (kijk wel goed welke je van toepassing vindt!).
- Open de brief.
- Begin met een beschrijving van de slechte situatie dat de stad in handen is gekomen van de Turken.

- Beschrijf de Turken.
- Leg uit dat de Byzantijnen geen oprechte christenen zijn en dat de inname een straf van God is.
- Leg uit dat de situatie geen ramp hoeft te zijn. De handel moet doorgaan.
- Doe je voorstel voor wat er moet gebeuren: om de handel te beschermen moeten er vriendschappelijke banden worden aangegaan met de Turkse Sultan.
- Sluit af met geruststellende woorden.

## Brief van een Byzantijnse soldaat die tijdens de strijd sneuvelde

Je gaat je nu verdiepen in de situatie van een Byzantijnse soldaat die de stad moet verdedigen.

Deze soldaat stuurt een dag voor de inname een brief naar zijn broer in Rome. Tijdens het schrijven was de strijd nog niet begonnen. De stad was al lange tijd belegerd door de Turken. De voorraden voedsel raakten op, er was weinig te eten om de honger te stillen. De angst en de hoop veroorzaakten geestelijke problemen bij de bewoners. Niemand wist wat de toekomst zou brengen. Voor de soldaten was dit dubbel zo erg. Langzaam en zeker, naarmate de tijd verstreek, lieten zij de moed zinken. Kon de stad nog wel verdedigd worden? Had het nog wel zin weerstand te bieden tegen de vastberaden en ontembare Turken? Zouden zij toch niet alle sneuvelen? Het was een moeilijke en ontmoedigende situatie.

De Turken, die buiten de muren hun kans aan het afwachten waren, bestonden uit 150.000 man terwijl de verdedigers uit hoogstens 8000 manschappen bestonden. Overal in de stad kon je biddende mensen tegenkomen die zich tegen een eventuele val wilden beschermen. De Turken maakten gebruik van zware kanonnen waar de stadsmuren sterk onder leden. Het was slechts een kwestie van tijd dat de muren het zouden begeven en God mag weten wat daarop zal volgen. Niemand wist wat de Turken van plan waren.

Wat zal deze soldaat, in deze situatie hebben geschreven? Waarschijnlijk zag hij zijn eigen dood tegemoet. In de ogen van deze soldaat moesten de Turken wel ontembare barbaren hebben geleken. Maar toch zal hij naar het einde hebben verlangd en bevrijd willen worden uit deze onzekere

situatie, ook al zou dat zijn dood betekenen.

Waarschijnlijk leek alles beter dan deze onzekere en duistere situatie. Toch zal hij ook alle moed moeten hebben verzameld om de stad te verdedigen. Waarschijnlijk beschouwde hij dit als een zeer nobele daad. Hij zag zich als het leger van God die Gods stad moest verdedigen tegen de ongelovige barbaren. Als hij zou sneuvelen zou hij zeker in de hemel komen.

Verwerk het bovengenoemde in de brief die deze soldaat schrijft. Laat hem zijn moed en geloof in God beschrijven. Maar ook zijn angst voor de dood en voor de val van de stad. Laat hem de chaos van het straatbeeld beschrijven, de angstige mensen die zich naar de kerk wendden om te bidden voor het behoud van de stad. Laat hem zijn zorgen beschrijven.

### Opdracht 5c

Lees de tekst op de vorige bladzijde aandachtig door. Probeer je in te leven in de situatie van deze Byzantijnse soldaat uit de vijftiende eeuw.

Schrijf een brief van ongeveer 30 regels die deze Byzantijnse soldaat zou hebben geschreven. De brief is gericht aan zijn broer in Rome. Schrijf de brief volgens de volgende richtlijnen:

- Verwerk in je brief ten minste acht woorden uit de woordenlijst die je van je docent hebt gekregen (kijk wel goed welke je van toepassing vindt).
- Open de brief.
- Begin met ongeloof en afschuw (hoe heeft dit kunnen gebeuren?).
- Beschrijf de situatie waarin je je bevindt (honger, angst, chaos op straat).
- Beschrijf de barbaarsheid van de Turken.
- Beschrijf dat je strijdt voor een goede zaak, voor God en Gods stad. En dat je bidt voor een goede afloop.
- Sluit de brief af.

## Brief van een islamitische geleerde over de inname van Constantinopel

Je gaat je nu verplaatsen in de situatie van een islamitische geleerde die aan een bevriende geleerde een brief gaat schrijven over de inname van Constantinopel.

Volgens deze geleerde was dit ongetwijfeld een gelukzalige gebeurtenis die feestelijk gevierd diende te worden. Eindelijk was deze stad die als het centrum van de wereld gold in de handen van de moslims gekomen. De voorspelling van de profeet is op deze manier uitgekomen. Deze had in een overlevering gezegd dat Constantinopel ooit veroverd zou worden en de vorst die dit gaat realiseren gezegend is evenals zijn soldaten.

Volgens deze geleerde was de islam en de heerschappij van de islam heel belangrijk. Hij zal dan ook enorm enthousiast zijn geweest deze overwinning op te tekenen. In zijn ogen waren de Turken en de legers die mee hadden gevochten helden die hun plaats in de hemel hadden verdiend. De Sultan Mehmet II, de Veroveraar was een held en heilige, de grootste islamitische vorst.

Hij zal het in zijn brief hebben gehad over de opbouw van de nieuwe hoofdstad. Deze moest uiteraard tot een nieuwe islamitische stad worden opgebouwd. De Hagia Sofia, kerk van Heilige Wijsheid, moest worden omgebouwd tot een moskee. Ook moesten er andere moskeeën komen die de stad moesten sieren.

Voor deze geleerde was dit een vreugdevolle gebeurtenis dat het begin van iets nieuws inluidde. De veroveringen moesten doorgaan tot dat de gehele wereld in handen zou zijn van moslims.

### Opdracht 5d

Lees bovenstaande tekst aandachtig door. Probeer je in te leven in de situatie van deze Ottomaans Turkse geleerde uit de vijftiende eeuw. Schrijf een brief van ongeveer 30 regels die deze Ottomaans Turkse geleerde zou hebben geschreven. Schrijf de verhandeling volgens de volgende richtlijnen:

- Verwerk in je verhandeling ten minste acht woorden uit de woordenlijst die je van je docent hebt gekregen (kijk wel goed welke je van toepassing vindt!).
- Open de brief.
- Begin met een beschrijving van je vreugde.
- Beschrijf de moedige Turken en de ongelovige en laffe Byzantijnse legers.
- Vertel hoe de stad moet worden heropgebouwd.
- Sluit af met een lofrede op Mehmet II en zijn leger.

## Brief van Mehmet II de Veroveraar waarin hij zijn overwinning kenbaar maakt

Je gaat je nu verplaatsen in de situatie van de Turkse Sultan die Constantinopel had veroverd. Hij schrijft een brief naar de heerser in Iran (Perzië) om zijn overwinning kenbaar te maken.

Voor de Sultan had de verovering van de stad een grote betekenis. Hij beheerde nu een groot wereldrijk die de erfgenaam was van het Oost Romeinse (Byzantijnse) rijk. Grote delen van Zuidoost Europa en de Balkan hadden de Ottomaanse Turken al veroverd. Het laatste stukje dat van het Byzantijnse rijk was overgebleven was Constantinopel. Nu had hij door deze stad te veroveren een eind gemaakt aan het Byzantijnse (Oost Romeinse) rijk.

Deze verovering bracht groot prestige en populariteit voor Mehmet II, die voortaan de bijnaam de Veroveraar kreeg. Volgens een overlevering zou de profeet Mohammed hebben voorspeld dat de stad ooit zou worden veroverd en de vorst die dit realiseert gezegend zal zijn. Ongetwijfeld zal Mehmet II in zijn brief hier een beroep op doen en zichzelf als de belangrijkste en invloedrijkste

islamitische vorst beschrijven. Hij beschouwde zichzelf als de beschermer en voorvechter van de islam en de islamitische wereld.

Daarnaast beschouwde hij zichzelf als de Keizer van het Oost Romeinse rijk. Hij had per slot van rekening de hoofdstad Constantinopel veroverd en de erfenis van de Keizers in zijn handen. Hij beschouwde zichzelf als de Keizer van het Romeinse rijk.

In zijn brief zal hij ook schrijven dat hij trots is op zijn soldaten. Volgens hem waren dit de soldaten van God die de ware godsdienst hadden verdedigd en de heerschappij van de islam in Constantinopel hadden gerealiseerd. Zij mochten drie dagen in de stad plunderen. Terwijl zij hadden geplunderd hadden zij niemand gedood en de gevangenen werden op een menselijke manier behandeld.

Volgens Mehmet II waren de christelijke Byzantijnen ongelovigen die de stad niet waard waren.

Mehmet II was zeer verheugd en wilde de veroverde stad heropbouwen tot een nieuwe hoofdstad met paleis, moskeeën, scholen en badhuizen. Dit allemaal zal hij op een zeer positieve manier hebben beschreven in zijn brief.

### Opdracht 5e

Lees de bovenstaande tekst aandachtig door. Probeer je in te leven in de situatie van deze Ottomaanse Sultan uit de vijftiende eeuw. Schrijf een brief van ongeveer 30 regels die deze Ottomaanse Sultan zou hebben geschreven. De brief is gericht aan de heerser in Perzië. Schrijf de brief volgens de volgende richtlijnen:

- Verwerk in je brief ten minste acht woorden uit de woordenlijst die je van je docent hebt gekregen (kijk goed welke je van toepassing vindt!).

- Open de brief.
- Begin met een beschrijving van de in jouw ogen heilige gebeurtenis.
- Beschrijf jezelf als Sultan (beschermer van de islam en Keizer van het Romeinse rijk), de moed van je legers, de lafheid van de Byzantijnse legers en je genadevolle behandeling van de bevolking.
- Beschrijf je plannen voor een wederopbouw.
- Sluit de brief af.



## Brief van een Ottomaanse soldaat

Je gaat je nu verplaatsen in de situatie van een Ottomaanse soldaat die mee heeft gevochten tijdens de inname van Constantinopel.

Hij schrijft de brief naar zijn broer in zijn dorp. Deze soldaat behoorde tot het Jenitsaren corps. Jenitsaar betekent letterlijk 'nieuwe soldaat'. Zij vormden het gedeelte van het Ottomaanse leger die de Sultan het meest trouw was. Van oorsprong waren dit christelijke jongens die uit christelijke dorpen werden gerekruteerd. Zij bekeerden zich tot de islam en werden de fanatieke voorvechters van het rijk.

Deze soldaat was zeer trouw aan de Sultan Mehmet II, de Veroveraar. Hij zal dan ook met veel lof over hem hebben gesproken en geschreven. Hij stelde zich voor als een soldaat in het leger van God en van de islam die in naam van God en de islam de strijd aanging met de ongelovige christenen. De stad Constantinopel was met veel ijver en moed belegerd. Deze belegering duurde

maanden waarna de genadeslag werd gegeven. De Ottomanen hadden gebruik gemaakt van zware kanonnen waar de stadsmuren mee werden bestookt. Toen de muren het uiteindelijk begaven stormden de Ottomaanse legers de stad binnen. Aanvankelijk zullen de grote muren van de stad onoverbrugbaar hebben geleken in de ogen van deze soldaat. In zijn perspectief zal de verovering dan ook een wonder zijn geweest. Het was een wonder van God die het de Ottomanen mogelijk maakte Constantinopel te veroveren.

Vreugde zal zijn brief hebben beheerst. Hij was één van de soldaten die de verovering hadden gerealiseerd. Hij en zijn medesoldaten werden dan ook rijkelijk beloond door de Sultan. Bovendien hadden ze drie dagen mogen plunderen. De burgerbevolking werd niet gedood, hoewel hij van tijd tot tijd wel getuige is geweest van gewelddadigheden tegenover de inwoners van de stad. De gevangenen werden over het algemeen wel goed behandeld.

### Opdracht 5f

Lees bovenstaande tekst aandachtig door. Probeer je in te leven in de situatie van deze Ottomaans-Turkse soldaat uit de vijftiende eeuw. Schrijf een brief van ongeveer 30 regels die deze Ottomaans-Turkse soldaat zou hebben geschreven. De brief is gericht aan zijn broer. Schrijf de brief volgens de volgende richtlijnen:

- Verwerk in je brief ten minste acht woorden uit de woordenlijst die je van je docent hebt gekregen (kijk wel goed welke je van toepassing vindt!).
- Open de brief.
- Begin met een beschrijving van je blijdschap over de gebeurtenis.

- Beschrijf de Turken en de Byzantijnse legers.
- Beschrijf het verloop van de strijd, de langdurige belegering, zware kanonnen, de val van de muur, de bestorming van de stad.
- Laat hem de plunderingen beschrijven die drie dagen duurden.
- Sluit af met een lofrede op Mehmet II de Veroveraar.

Een historicus beschrijft het verloop en de betekenis van de inname van Constantinopel

### Opdracht 5g

**1. Verzamel informatie uit de bronnen die je hebt gekregen van je docent.**

Verzamel informatie over de volgende onderwerpen.

Hoe verliep de inname van Constantinopel:

- Aanleiding en oorzaken.
- Hoe het begint.
- Wat er gebeurt tijdens de inname.
- Duur.
- Hoe het eindigt.
- Wat door deze inname verandert voor de inwoners van Constantinopel, de Ottomaanse Turken en christelijk Europa.

**2. Schrijf een verslag van ongeveer 30 regels waarin je het antwoord op bovenstaande vragen verwerkt.**

Probeer de gebeurtenissen in zo neutraal mogelijke bewoordingen te beschrijven.

# Eindproduct: Het verhaal van de inname van Constantinopel

## Opdracht 6

### 1. Bereid een presentatie voor

Stel je voor het is 2003 en het is 550 jaar geleden dat Constantinopel werd ingenomen door de Ottomaanse Turken. Er zijn verschillende groepen die ter gelegenheid van een herdenkingsbijeenkomst een presentatie geven over de historische gebeurtenis. Jij gaat zo'n presentatie maken, samen met de leerlingen die een bron vanuit hetzelfde perspectief hebben geschreven. Je doet je presentatie aan de hand van een flap met daarop de titel van je presentatie en een aantal steekwoorden of uitspraken. Lees hieronder de opdracht voor je eigen groep en verdeel binnen je groep de taken voor een presentatie van 5 tot 8 minuten (afhankelijk van het aantal groepjes).

- *Groep/groepen Christelijk-Europees perspectief*  
Lees eerst elkaars brieven. Eventueel krijg je hiervoor een werkblad van je docent.  
Maak de presentatie vanuit een Christelijk-Europees perspectief. Geef een beschrijving van het verloop van de gebeurtenissen (oorzaken, verloop, gevolgen). Bedenk een kop die de gebeurtenis vanuit jullie perspectief samenvat.  
Gebruik in je presentatie ook fragmenten uit de brieven die jullie als historische bron gebruiken en waarop jullie je beschrijving baseren.
- *Groep/groepen Ottomaans-Turks perspectief*  
Lees eerst elkaars brieven. Eventueel krijg je hiervoor een werkblad van je docent.  
Maak de presentatie vanuit Ottomaans-Turks perspectief. Geef een beschrijving van het verloop van de gebeurtenissen (oorzaken, verloop, gevolgen). Bedenk een kop die de gebeurtenis vanuit jullie

perspectief samenvat. Gebruik in je presentatie ook fragmenten uit de brieven die jullie als historische bron gebruiken en waarop jullie je beschrijving baseren.

- *Groep historici*

Lees eerst elkaars teksten. Eventueel krijg je hiervoor een werkblad van je docent.

Maak de presentatie vanuit het perspectief van historici die zo objectief mogelijk proberen te zijn. In de presentatie geef je jullie (zo objectief mogelijke) constructie van de gebeurtenis (aanleiding, verloop, duur, einde en resultaat). Bedenk een kop die de gebeurtenis vanuit jullie perspectief samenvat.

### 2. Presenteer je verhaal

De groepen presenteren elk hun eigen verhaal van de inname van Constantinopel. De historici presenteren als laatste. De anderen noteren tijdens de presentaties op een werkblad wat er in hun ogen (vanuit jouw perspectief!) ontbreekt of fout is in het verhaal van de groep die presenteert. Na de presentaties is er tijd voor vragen over en kritiek op elkaars presentaties (blijf in je rol!).

# Afsluiting

De meningsverschillen en discussie maken duidelijk dat bronnen uit het verleden nooit objectief zijn, maar het verleden vanuit hun eigen standpunt beschrijven en uitleggen. Het wordt ook duidelijk dat geschiedschrijvers afhankelijk zijn van de bronnen die ze tot hun beschikking hebben. Vaak zijn die bronnen onvolledig of geven ze een gekleurd beeld van de gebeurtenissen of situatie. Dat gekleurde beeld is ook zichtbaar in het taalgebruik.

## Opdracht 7

### 1. Schrijf een tekst van ongeveer een halve pagina waarin je duidelijk maakt dat er meerdere perspectieven zijn op de inname van Constantinopel.

Je geeft daarmee antwoord op de vraag:

*'Op welke verschillende manieren kan deze gebeurtenis worden beschreven?'*

Gebruik voor het schrijven van je tekst de zinnen in het **schrijfkader** hieronder.

### 2. Hoe moeten geschiedschrijvers met multiperspectiviteit omgaan?

*Schrijf een betoog van een halve tot één pagina waarin je je mening geeft over de vraag hoe historici met multiperspectiviteit moeten omgaan.*

Onderbouw je mening met argumenten.

Gebruik de volgende drie vragen.

- Geschiedschrijvers letten altijd op wie de schrijver van een tekst is en vanuit welk standpunt of perspectief deze schrijver vertelt. Waaraan kun je merken dat een verhaal vanuit een duidelijk perspectief of standpunt wordt verteld?
- Hoe kunnen geschiedschrijvers ondanks het feit dat bronnen vaak onvolledig zijn of een sterk gekleurd beeld geven van de gebeurtenissen toch proberen zo'n objectief mogelijk beeld te geven van wat er gebeurd is?
- Kunnen historici een geheel objectief beeld van historische gebeurtenissen geven?

#### De inname van Constantinopel: meerdere perspectieven

De gebeurtenis \_\_\_\_\_  
kan op verschillende manieren beschreven worden.  
Sommige bronnen beschrijven de gebeurtenis vanuit het  
perspectief van de \_\_\_\_\_  
Het beeld dat deze bronnen  
geven is \_\_\_\_\_  
Dit beeld blijkt ook uit het gebruik van woorden en zinnen,  
bijvoorbeeld \_\_\_\_\_  
Andere bronnen beschrijven de gebeurtenis vanuit het  
perspectief van de \_\_\_\_\_  
Het beeld dat deze bronnen  
geven is \_\_\_\_\_  
Dit beeld blijkt ook uit het gebruik van woorden en zinnen,  
bijvoorbeeld \_\_\_\_\_  
Deze verschillende interpretaties hebben  
te maken met \_\_\_\_\_  
Wat we in elk geval met enige zekerheid kunnen zeggen over  
de gebeurtenis is \_\_\_\_\_



